

ГІДНА ПРАЦЯ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

Гідна праця – це продуктивна діяльність людей в умовах рівності та поваги до людської гідності. Гідна праця забезпечує гідну оплату за виконану роботу, безпеку на робочому місці, сприятливі умови праці, соціальний захист працівників, а ще сприяє особистісному зростанню кожного працівника. Також гідна праця уособлює достатню працю у тому розумінні, що кожний індивід має повний і вільний доступ до можливостей заробляти й одержувати дохід. Крім того, додержання принципів гідної праці означає нові перспективи з погляду економічного і соціального розвитку, нові можливості, за яких зайнятість, дохід і соціальна захищеність не можуть бути досягнуті без компромісу між правами трудящих і соціальними стандартами.

Якщо розглядати основні проблеми соціально-трудової сфери, то основною перепорою на шляху стійкого розвитку соціально-трудової сфери є дефіцит гідної праці – праці, результатом якої є все необхідне для існування, процвітання і розвитку людства. Збереження дефіциту гідної праці є свідченням прорахунків у політичних, економічних, соціальних рішеннях, що їх продукують політикум і менеджмент усіх рівнів. Програма гідної праці була започаткована МОП у 1999 році. Вона спрямована на просування гідної праці і як ключового компонента політики розвитку, і як цілі національної політики урядів та соціальних партнерів. Програма гідної праці є системою середньострокового планування, що спрямовує роботу МОП у країні відповідно до пріоритетів і завдань, погоджених із тристоронніми партнерами [2].

Переважно якість трудового життя як і рівень гідної праці абсолютної більшості найманих працівників України не відповідає сучасним вимогам. Показниками гідної праці на сьогоднішній день є розмір прожиткового мінімуму, мінімальна заробітна плата та склад споживчого кошику.

Статистичні дані свідчать, що рівень прожиткового мінімуму щорічно зростає (2012 р. – 1102 грн., у 2013р. – 1147 грн., у 2015 - 1378 грн., 2016 р. – 1450 грн., 2017 р. – 1600 грн. (на 01.01.2017-30.04.2017р), з травня цей показник зростає до 1684 грн. на 1 працездатну особу), але в реальному житті це аж ніяк не покращує становище працюючих українців. Відповідно збільшується розмір мінімальної заробітної плати (2015 р. – 1218 грн., 2016 р. – 1600 грн., а з 01.01.2017 р. – 3200 грн. З 1 січня 2018 планують піднести цей показник до 3723 гривні, з 2019 року - 4173 гривні, з 2020 року - 4425 гривень. Рівень зарплат українців зростає,

але це не покращує купівельну спроможність працюючих [3]. Ситуація зі споживчим кошиком теж не втішна. Набір продуктів у споживчому кошику громадянина України виявляється є гіршим, ніж пайок військовополоненого у 1941 році. Українці харчуються у декілька раз гірше, ніж годували німецьких в'язнів у сталінських таборах. Якщо ж в загальному слідкувати за тенденцією, то за останні 6 років життя українців змінилось не в кращу сторону. З 2011 року життя населення зросло на 80%, а реальні доходи при цьому зменшились більше ніж на 10% [5].

Остання фінансово-економічна криза та подальші кризові явища породили нові проблеми у розвитку соціально-трудової сфери, які працюють на збереження дефіциту гідної праці. Ідеться про масові порушення з боку роботодавців, а саме: примушування до звільнення за власним бажанням замість звільнення за скороченням чисельності штату; одностороння зміна умов трудового договору (зниження заробітної плати, скорочення витрат на створення безпечних умов праці, примушування до переукладання трудового договору з безстрокового на строковий); невплата або несвоєчасна виплата заробітної плати; неповний розрахунок під час звільнення; запровадження нестандартних графіків робочого часу, що відповідають потребам переважно роботодавців; праця понад норму без оплати або компенсацій.

Причини, які дестабілізують соціально-трудова сфера, є водночас і причинами, які обмежують розвиток інституту гідної праці. До складу останніх відносимо глобалізацію світової економіки в її нинішньому форматі та неоднозначність наслідків її впливу на всі складові інституту гідної праці. Одним із наслідків цієї небажаної тенденції стало поширення практики монопольного диктату на ринку праці з боку роботодавців, масове нехтування останніми принципів гідної праці, неадекватна потребам сьогодення роль держави в забезпеченні стійкого розвитку соціально-трудова сфери; криза цінностей соціуму в цілому та цінностей трудового життя зокрема.

Україні на сьогоднішній день необхідні кардинальні зміни в сфері соціального захисту населення. Не новиною буде і те, що сьогодні в Україні поглиблюється соціальне розшарування населення, яке призводить до розбалансування можливостей задоволення потреб населення. І досі залишаються низькими рівень і якість життя. Водночас слід наголосити, що фундаментальною причиною кризи гідної праці є криза цінностей, яку переживає соціум уже не одне десятиліття. Ідеться про кризу цінностей життя загалом і трудового життя зокрема. Криза гідної праці, як і криза трудового життя – це кризи здебільш не економічні, вони позаекономічні, морально-духовні, світоглядні. Дивний парадокс – фундаментальною основою системи господарювання

залишається модель «економічної людини» в її класичному варіанті. Моральна основа моделі «економічної людини» – загальнолюдські етичні цінності: чесність, порядність, працьовитість, відповідальність перед суспільством, помірність у споживанні – у бізнесовому середовищі зазнала руйнацій. Сучасний ринок став нечутливим до сприйняття етичних цінностей. Одна з найбільш вагомих причин цього явища – орієнтація «економічної людини» суто на матеріальні потреби [1, с.21-41].

Значущість інституту гідної праці в розвитку соціально-трудової сфери полягає перш за все в тому, що реалізація його принципів спрямована на досягнення водночас і економічного, і соціального прогресу. Гідна праця життєво важлива для всіх сторін і суб'єктів соціально-трудових відносин. Стосовно працівників реалізація програм гідної праці забезпечує доступ до робочих місць та продуктивної зайнятості. Остання, у свою чергу, є запорукою розв'язання стратегічно важливих проблем бідності серед працюючих і послідовного підвищення рівня якості трудового життя. Для роботодавців реалізація принципів гідної праці є однією з передумов виконання місії організації. Гідна праця є виключно важливою для набуття конкурентних переваг, забезпечення стійкого економічного розвитку. Для держави і суспільства утвердження принципів гідної праці дозволяє створити потужний економічний фундамент соціальної політики і водночас сильну соціальну спрямованість економічної політики. Також це й засіб досягнення та поширення плодів прогресу, це основа збалансованої, соціально орієнтованої моделі розвитку.

Бібліографія

1. Колот А. Дефіцит гідної праці як глобальна проблема соціально-трудової сфери / Анатолій Колот, Оксана Герасименко // Міжнародна економічна політика. – 2016. – № 2. – С. 21– 41.

2. Програма гідної праці МОП для України на 2016-2019 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/budapest/countries-covered/ukraine/WCMS_470684/lang-en/index.htm

3. Прожитковий мінімум в Україні 2017: [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://www.buhoblik.org.ua/kadry-zarplata/oplata-truda>

4. Прохоровська С. А. Гідна праця як чинник регулювання соціально-трудових відносин / С. Прохоровська // Імперативи та інноваційні механізми забезпечення гідної праці в умовах становлення нової економіки: зб. тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. ; 25-26 квіт. 2017 р. – К.: КНЕУ, 2017. – С. 77– 80.

5 Споживчий кошик в Україні: [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://ua.xochu-znaty.com.ua/prozhitkovij-minimum>.